

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА В МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРИКО- ТА ТЕОРЕТИКО- ЛІТЕРАТУРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗВО

Астрахан Н. І.,

Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри германської філології та зарубіжної літератури
Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Мультикультуралізм є важливою рисою сучасного культурного розвитку, що вказує на необхідність балансу між глобалізаційними процесами на рівні економіки, політики, науки, технологій, інформації і збереженням своєрідності національно-культурних спільнот і створюваних ними світів. Втрата культурно-специфічних смислів, традицій і особливостей, забуття культурно-національної ідентичності сприймаються як такі, що катастрофічно збіднюють буття окремої людини і людства в цілому. Завдання унеможливити такого роду втрати і збіднення має бути усвідомленим академічною спільнотою як надзвичайно актуальне в системі сучасної гуманітарної освіти, в плані освоєння здобувачами тих культурних традицій, які репрезентують ключові вектори розвитку гуманітарних наук у сфері філології [4].

Мультикультуралізм [3] – один із важливих принципів вивчення навчальних дисциплін літературознавчого циклу на рівні вищої освіти. Реалізація освітніх компонент літературознавчого спрямування передбачає необхідність його врахування в межах історико-літературних і теоретико-літературних дисциплін, що набуває особливого значення в курсі професійної підготовки студентів-філологів, які вивчають іноземні мови. Освітньо-професійна програма такого характеру обов'язково передбачає засвоєння історії зарубіжної літератури та літератури мови країни, що вивчається, а також освітньої компоненти «Вступ до літературознавства», покликаної надати необхідні теоретичні знання й термінологічний інструментарій.

Діалектика світової літератури й національних літератур, важлива для розуміння чинників розгортання літературного процесу в масштабі великого часу, доповнюється у сучасному світі формуванням транснаціональної

літератури [2], яка може бути інтерпретована як характерний для сьогодення конкретний варіант втілення діалектичної суперечності національне / світове. Як правило, автори творів, що представляють транснаціональну літературу, належать до двох культурно-національних світів, пишуть не рідною, а засвоєною внаслідок зміни культурного середовища мовою або обома мовами. Предметом художнього дослідження у творах таких авторів стають долі мігрантів, показові в плані культурної взаємодії різних країн, характеристики процесів глобалізаційного плану і водночас яскравих рис національної своєрідності, що проступають у ситуації, коли життєвий досвід дає підстави для порівняння. Отже, транснаціональна література стає своєрідною мистецькою моделлю мультикультуралізму на мікрорівні, вона художньо моделює ситуацію «зустрічі» двох культурних світів у просторі конкретного літературного твору.

У межах вивчення зарубіжної літератури сучасного періоду транснаціональній літературі потрібно приділяти окрему увагу, звертаючись до вивчення творів авторів українського походження, які пишуть іноземною мовою, що є основною для студентів-філологів [1]. З іншого боку, в межах вивчення літератури країн, мова яких вивчається, потрібно виокремлювати приклади, пов'язані із транснаціональною літературою, що створює передумови для кращого розуміння мультикультуралізму як феномену, що характеризує не лише процеси світового рівня, але й розвиток будь-якої окремої національної культури. Без міжкультурної взаємодії, зокрема й такої, що розгортається на рівні еволюції мистецьких традицій і художньо-естетичних форм, будь-який розвиток виявляється неможливим.

Проблеми, пов'язані із розвитком транснаціональної літератури, мають бути покладені в основу кваліфікаційних робіт різного рівня, а також вибіркових дисциплін, що читаються на першому, а потім і другому та третьому рівнях вищої освіти відповідно до специфіки освітньо-професійних та освітньо-наукових програм за спеціальністю «Філологія».

Література

1. Анхим О., Астрахан Н. Транснаціональні аспекти поетики роману Мар'яни Гапоненко «Хто така Марта?». *Visnyk Universitetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filologichni Nauki*. 2023. Vol. 1. Issue 25. Pp. 20-33. DOI: 10.32342/2523-4463-2023-1-25-2
2. Анхим О. І. Транснаціональна література: проблема визначення і передумови дослідження. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 2 (25). С. 231-235.
3. Гольтер І. М. Мультикультуралізм у літературі: сучасний погляд на проблему. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69) № 2 Ч. 2 2019. С. 64-69.
4. Стандарт вищої освіти України. Перший бакалаврський рівень. Галузь знань 03 «Гуманітарні науки». Спеціальність 035 «Філологія». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 5.04.2025)